

BELEIDSPLAN 2026 – 2030

VOORWOORD

“ Verantwoordelijk beheer creëert gebouwen van hoop en inspiratie”

De Stichting Oude Hollandse Kerken is opgericht in 1975 om in de provincies Noord- en Zuid-Holland als vangnet te dienen voor historische kerken, die door het verlies van gebruik door geloofsgemeenschappen leeg kwamen te staan. Doel was en is om samen met de gemeenschappen, waarin zij een historisch middelpunt vormen, deze monumenten met hun geschiedenis, architectuur en landschappelijke waarde duurzaam te behouden als gebouwen van hoop en inspiratie.

Deze ambitie is alleen waar te maken door een nauw samenspel met de lokale gemeenschappen. De plaatselijke commissies vervullen hierbij een sleutelrol. Zij geven de gebouwen een nieuw leven door ze open te stellen, te programmeren en te beheren. Dankzij hun inzet blijven de kerken zo levende monumenten, geworteld in de samenleving.

Daarom zal in onze visie de versterking van deze basis, de plaatselijke commissie, de meeste aandacht verdienen, immers hun werk onderstreept de kracht van lokaal eigenaarschap. Als professionele organisatie streven we vanzelfsprekend nauwe relaties na met overheden, kerkeigenaren en maatschappelijke partners, maar het blijven de plaatselijke commissies die met hun vrijwillige inzet en hun verantwoordelijk beheer deze monumenten maken tot gebouwen van hoop en inspiratie!

INHOUD

1. Inleiding
2. Instandhouding/ Onderhoud
3. Gebruik/ Exploitatie
4. Plaatselijke Commissies/ Vrijwilligers
5. Kennis/ Verwerving
6. Communicatie/ PR
7. Donateurs/ Steunstichtingen
8. Financiën/ Subsidies
9. Duurzaamheid/ Verdieping

1. Inleiding

Hart van de gemeenschap, waardevolle bruisende ontmoetingsplekken, bakens van betekenis, allemaal omschrijvingen, die het belang van onze kerkgebouwen

aangeven, in vroeger tijden, maar zeker in het nu. De Stichting Oude Hollandse Kerken tracht al jaren door middel van haar activiteiten invulling te geven aan wat er achter deze terminologie schuilgaat. Zij doet dat in Holland, net zoals de Stichting Oude Groninger Kerken, de Stichting Alde Fryske Tserken of de Stichting Oude Gelderse Kerken dat in andere provincies presteren. Simpelweg zou verwezen kunnen worden naar de beleidsplannen die deze stichtingen voor de komende jaren hebben gepubliceerd, de plannen vertonen allen grote gelijkens, want de vraagstukken waarmee ze geconfronteerd worden, maatschappelijk, cultureel en financieel zijn allen gelijk. Toch heeft elke stichting weer meer specifieke aandachtspunten in hun programma staan en zo is het niet anders bij de Stichting Oude Hollandse Kerken.

Het beleidsplan geeft inzicht in de aanpak van de werkvelden, die essentieel zijn bij de uitvoering van de in de statuten vastgelegde doelstellingen van de stichting, maar ook van nieuwe uitdagingen, die in de afgelopen jaren meer op de voorgrond zijn gekomen. Achtereenvolgend zullen deze onderwerpen hierna worden behandeld en daarbij inzicht geven in het streven van de stichting in de komende jaren, een streven dat alleen maar kan worden bereikt dankzij de enorme inzet van de vrijwilligers, die zich dagelijks inzetten voor de exploitatie van de kerken. Zij zorgen er met hun inzet voor dat onze monumentale Hollandse kerken hun belangrijke rol in de gemeenschap kunnen blijven vervullen. Samen creëren bestuur en plaatselijke commissies (pc's) zo een toekomst voor onze gebouwen van hoop!

2. Instandhouding/ Onderhoud

Beide termen ondervangen de essentie van de eerste doelstelling van de stichting, het behouden van gezichtsbepalende kerkgebouwen, waarbij uitgangspunt dient te zijn het conserveren van de bijzondere historische architectuur van het gebouw, alsmede de landschappelijke waarde van de site waarvan de kerk het centrale punt vormt. Voor een stichting met een beperkt budget, zoals de onze, betekent dit dat er keuzes gemaakt moeten worden waar onze gelden aan worden besteed. Basis vormen twee informatiebronnen, het jaarlijkse rapport van de Monumentenwacht en de verslagen van de oplettende leden van de pc's. Verkent de Monumentenwacht de staat van het gebouw en geeft ze aan waar in elk geval de prioriteiten moeten liggen voor een verantwoord onderhoud, de leden van de pc's constateren in de praktijk van alle dag waar het gebouw mankementen vertoont, een weggewaaide pan, een verstopte goot of zaagsel op een verdachte plek. Naast deze twee informatiebronnen zijn er natuurlijk de keuringen, zoals bijvoorbeeld elektra, cv en bliksemafleiding, die met regelmaat worden uitgevoerd. Tenslotte is er de opname van gebreken, die is gedaan voor de aanvraag van de onmisbare Subsidie Instandhouding Monumenten (SIM) subsidie van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE). Op basis van deze informatie stelt het bestuur de prioriteiten in het onderhoud vast en beziet voor welk onderhoud in de toekomst moet worden gereserveerd.

Uit het voorgaande kan worden opgemaakt dat het bestuur de komende jaren zeer gericht haar investeringen aan het onderhoud zal laten uitvoeren en dat steeds met de inzet van vakbekwame mensen. Daarbij kan worden aangetekend dat bij de eerdergenoemde instandhouding van de landschappelijk waarde veelal dankbaar gebruik zal worden gemaakt van de inzet van onze vrijwilligers, maar ook van de afdelingen groenvoorzieningen van de gemeentes, waarin onze kerken gelegen zijn.

Bij instandhouding wordt vaak direct gedacht aan het onderhoud van de kerken, maar voor de instandhouding is het echter evenzo noodzakelijk de kerk een kloppend hart van de woonkern te laten zijn met een passend gebruik en exploitatie en met de inzet van vrijwilligers uit de omgeving. Daarover in het volgende hoofdstuk meer

3. Gebruik/ Exploitatie

Gebruik is dus een belangrijke voorwaarde voor instandhouding, zoals hiervoor aangegeven. Door onze kerken te gebruiken blijven ze in conditie, gebreken worden snel geconstateerd en verholpen en zeker zo belangrijk, het draagvlak en de maatschappelijke betekenis worden daardoor gewaarborgd. De kerken zijn van oudsher natuurlijk een baken in het landschap en zo ook onderdeel van de dorpsidentiteit, maar met het door de stichting geïnitieerde gebruik ook de plek van rouw en trouw, van exposities, concerten, dorpsbijeenkomsten, educatieve bijeenkomsten en ook nog steeds de plaats voor gebedsdiensten.

Het beheer en de exploitatie is uit handen gegeven aan de pc's van de stichting of gelijkwaardige entiteiten, het bestuur stelt de ruimte vast waarbinnen deze exploitanten de kerk kunnen gebruiken. Daarbij vormen de afspraken, die met de oorspronkelijke eigenaren zijn gemaakt, de algemene gemeentelijke voorschriften en eventueel gestelde subsidievoorwaarden de randvoorwaarden die in acht worden genomen. Om de voorgestelde exploitatie mogelijk te maken of te verbeteren overlegt het bestuur regelmatig met de beheerders. Gebruik van de kerk door de lokale gemeenschap staat daarbij voorop.

Uitgangspunt bij het in gebruik geven aan onze pc's e.d. is dat de kosten, die met de exploitatie gemoeid zijn, worden opgebracht door diezelfde exploitatie. Liever nog zien we natuurlijk een positief saldo tegemoet, waaruit weer eventuele investeringen voor een optimaler gebruik kunnen worden gefinancierd. Daarbij kan ook gedacht worden aan maatregelen om het gebruik comfortabeler te maken, uitgaven aan bijvoorbeeld isolatie of een zuiniger stookgedrag.

4. Plaatselijke commissies/ Vrijwilligers

Zoals uit de voorgaande hoofdstukken mag blijken spelen de pc's een essentiële rol bij het gebruik van onze gebouwen. Hun werk onderstreept de kracht van lokaal eigenaarschap. Zij geven invulling aan onze slagzin en zorgen ervoor dat de kerkgebouwen niet alleen behouden blijven, maar ook kunnen uitgroeien tot plekken van ontmoeting, cultuur en hoop! Het bestuur streeft ernaar samen met de pc's de professionaliteit bij de exploitatie steeds te verbeteren en zo een optimale invulling te geven aan de maatschappelijke en culturele rol van het kerkgebouw. Tegelijkertijd kan gewerkt worden aan het waarborgen van een transparante financiële verantwoording. Hun werk vormt de praktische vertaling van onze visie.

De pc's zijn ook verantwoordelijk voor de inzet van de vele vrijwilligers die betrokken zijn bij de exploitatie van de gebouwen. Het bestuur wil faciliterend optreden bij coaching en trainingen van vrijwilligers en de evaluatie van hun inzet. Feitelijk vormen vrijwilligers het kloppend hart van onze stichting, zowel in het bestuur als in de pc's. Zij maken het verschil, we zouden niet zonder hen kunnen bestaan. Tot op heden is het vinden van vrijwilligers steeds gelukt, maar we zullen dit niet vanzelfsprekend moeten vinden. Het is belangrijk om op ieder niveau aan onze omgeving te laten zien hoe aantrekkelijk maar ook belangrijk het is om zich voor ons erfgoed in te zetten. Het bestuur zoekt daarom naar mogelijkheden om de lokale gemeenschap actiever bij de exploitatie van de kerken te betrekken.

5. Kennis/ Verwerving

Het delen van onze ervaringen met andere kerkbeheerders wordt door het bestuur gezien als een belangrijke taak. Op het vlak van het onderhoud van het gebouw of bij de exploitatie van de kerken wordt steeds nieuwe kennis opgedaan. Kennis die ons kan helpen om op meerdere velden het werk aan de kerken te verbeteren. We trachten de kennis die zo steeds weer ter beschikking komt te delen binnen onze geledingen, maar ook daar waar vragen komen van andere kerkeigenaren. Zo dragen we momenteel een methode uit, die bij de exploitatie van de kerk de mogelijkheid biedt om optimaal in te spelen op de warmtevraag bij de diverse activiteiten in de kerk om zo de kosten van het energiegebruik terug te dringen. Maar ook zoeken we naar die kennis bij onze partners in het oude kerken beheer en andere instituten, zoals de RCE en de FIM. Daarnaast zien we natuurlijk het betrekken van de jeugd bij onze gebouwen als een uitdaging, maar ook als een voorwaarde om in de toekomst betrokken mensen om ons heen te verzamelen. Schoolbezoeken en jeugdvoorstellingen worden daartoe ingezet. Ook onze historische kennis wordt nog steeds uitgebreid en daarvan doen we graag verslag in onze nieuwsbrief, waarin we ook melding maken van onze restauratieactiviteiten en bijzondere evenementen in onze kerken.

De stichting deelt graag kennis met andere kerkbeheerders, maar staat ook open om eventueel het beheer en eigendom van hen over te nemen om zo haar statutaire rol van opvangnet voor leegkomende gebouwen te vervullen. Echter, net als bij onze andere Oude Kerken Stichtingen worden aan het opnemen van een kerk in ons eigendom wel strenge eisen gesteld. Het bestuur hanteert daarbij het overname protocol. Daarbij wordt onder meer gezien hoeveel er de eerste tien jaar aan onvermijdelijk onderhoud nodig is en hoeveel kosten het voor een werkzame exploitatie noodzakelijk zijn. Vraag is dan of daartoe bij de aandrager partij de gelden beschikbaar zijn om deze kosten te dragen. Tevens wordt beoordeeld of er in de gemeenschap rond de kerk een dragende groep mensen beschikbaar is om de basis te vormen bij de exploitatie van de kerk. Zij zullen er immers voor moeten zorgen dat de exploitatie die bij hen wordt neergelegd een gezond huishoudboekje laat zien.

6. Communicatie/ PR

De stichting heeft om financiële redenen besloten haar papieren bulletin, dat werd verstuurd aan onze donateurs en waarin voornamelijk wetenschappelijke artikelen waren opgenomen, te stoppen. Daarvoor in de plaats is een nieuwsbrief gekomen, waarin meer actuele zaken en wetenswaardigheden rond onze eigen kerken worden gedeeld. Deze nieuwsbrief wordt vooral via de email verspreid, slechts enkele papieren exemplaren worden nog verzonden aan donateurs, die geen email gebruiken. Echter, de belangrijkste vorm van communicatie blijkt momenteel de website van de stichting. Daarom wordt momenteel gewerkt aan een totale vernieuwing daarvan. Eind 2025 zal deze nieuwe website online gaan. Maar bij onze website houdt het niet op, alle kerken hebben weer hun eigen website en communiceren daar hun programma's en activiteiten. Het bestuur wil trachten deze informatie ook meer te centraliseren om zo in één blik een breder aanbod te kunnen presenteren aan belangstellenden. Tenslotte zal de stichting zich ook door middel van populaire communicatiemogelijkheden, zoals LinkedIn, meer laten zien.

Onze pc's zullen zich ook meer moeten gaan richten op het bereiken van verschillende doelgroepen. Naast de vijftig plussers, die de regelmatige bezoekers van onze concerten en voorstellingen zijn, is ook het bereiken van de jeugd of van scholen belangrijk om onze kerken tot een ontmoetingsplek en centraal punt te maken in de respectievelijke woonkernen. Een gevarieerd aanbod is daarbij essentieel. De groep van 50-plussers is daarbij vooral interessant als eventuele donateur of mogelijke vrijwilliger bij de pc's. Daarnaast zijn natuurlijk de contacten met de overheden en instellingen die kerken beheren van grote waarde om de sturing van de stichting optimaal en actueel te houden.

7. Donateurs/ Steunstichtingen

De stichting wordt sinds haar oprichting in 1975 gesteund door een grote groep donateurs, die landelijk verspreid is. Het bestuur wil trachten via deze trouwe donateurs een uitbreiding van het bestand te bereiken. Om een nieuw publiek te bereiken zal aan de donateurs zal worden gevraagd om te bezien wie in hun naaste omgeving geïnteresseerd is in onze nieuwsbrief. Daarnaast zal door publiciteit rond bijzondere projecten in onze kerken getracht worden nieuwe leden. Echter, het vinden van nieuwe donateurs blijft een uitdaging voor de stichting. In de praktijk zijn de meeste nieuwe contribuanten te vinden in de gemeenschappen, waar onze kerken staan. Daar sluit men zich alleen sneller aan bij een steunstichting, die het voortbestaan van de plaatselijke kerk in haar vaandel heeft staan. Met onze nieuwsbrief bereiken we nu alleen onze trouwe donateurs, die veelal sinds de oprichting van de stichting in 1975 bij ons betrokken zijn. De stichting zal deze nieuwsbrief in overleg met de pc's ook gaan verspreiden onder de betrokkenen bij deze diverse steunstichtingen.

Die plaatselijke steunstichtingen zijn onmisbaar bij de exploitatie van de kerken. In de praktijk blijkt dat vanuit de gemeenschappen rond de kerk regelmatig financiering van specifieke projecten tot stand komt. Die projecten hebben vaak betrekking op het beter laten functioneren van de exploitatie, maar soms ook op plotseling noodzakelijk herstel. Om die reden is de communicatie met de omgeving van onze kerken essentieel en het bestuur zal zich actiever opstellen om de pc's te ondersteunen met het bereiken van deze doelgroep.

8. Financien/ Subsidies

De stichting is al jaren genoodzaakt scherp aan de wind te zeilen bij de besteding van haar vermogen aan haar kerntaken. Zoals bij eerdere hoofdstukken omschreven wordt bij de instandhoudingstaak nauwkeurig bezien welke werken noodzakelijk zijn of waar werken in de toekomst effectiever kunnen worden gebundeld. Ook in haar publicaties heeft de stichting gas teruggenomen, net als in het bestuurskosten. Het eigen kantoor in Amsterdam is opgegeven, het bestuur vergadert nu om en om in onze eigen kerken. Naast een stevige bezuiniging levert dat ook een veel beter contact op met de pc's en het eigen bezit. Om de sterk stijgende energieprijzen, die zwaar op het resultaat van de exploitatie drukken, meer beheersbaar te maken en daardoor ook te naar beneden te brengen is een eigen programma ontwikkeld om deze kosten beter beheersbaar te maken, een programma dat ook met andere geïnteresseerden wordt gedeeld.

Niettemin ziet het bestuur dat op langere termijn en met name bij het optreden van plotselinge grote calamiteiten het vermogen onvoldoende ruim is om onbezorgd de toekomst tegemoet te zien. Al ontvangt de stichting in dankbaarheid financiële ondersteuning door middel van subsidies vanuit het rijk en de provincie, om jaarlijks geen verlies te boeken is ze sterk afhankelijk van bijdragen van derden. Zoals hiervoor aangegeven zijn de plaatselijke steunstichtingen hierbij van grote waarde, maar ook andere fondsen en sponsors zullen actief moeten worden benaderd. Speciale aandacht zal worden besteed aan het vergroten van de mogelijkheden tot het verkrijgen van legaten en schenkingen.

Zoals hiervoor vermeld maken wij al jaren dankbaar gebruik van de SIM subsidies van de RCE en regelmatig van de bijzondere subsidies die de Provincie Noord-Holland ter beschikking stelt voor restauraties. Het bestuur zal de komende periode trachten ook van andere subsidiestromen van overheden gebruik te maken. Daarbij valt te denken aan ondersteuning van duurzaamheidsinvesteringen, het verrichten van activiteiten ter versterking van de dorpskernen, het betrekken van scholen en jeugd bij de kerken. Daarnaast zal bezien worden of specifieke fondsen bereid zijn bij te dragen bij cultuur en educatie. Het beleid is erop gericht om het vermogen te versterken om zo in de toekomst optimaal onze doelen en taken te blijven vervullen.

9. Duurzaamheid/ Verdieping

Het behouden van eeuwenoude Hollandse kerken is natuurlijk in de basis al de ultieme vorm van duurzaamheid, het verzorgen van behoud van kwaliteit van de oude bouwconstructies is het basis doel van onze stichting. Ondertussen heeft duurzaamheid ook een andere bouwkundige betekenis gekregen, namelijk dat behoud op duurzame wijze uit te voeren en tegelijkertijd het bezien van mogelijkheden om binnen deze constructies oplossingen te zoeken die het gebruik duurzamer maken. De stichting maakt natuurlijk gebruik van de kennis die vanuit diverse disciplines worden aangedragen, maar zoekt zelf ook naar methodes en mogelijkheden om de kerkgebouwen op die wijze door te geven naar de toekomst. Zo onderzoekt zij momenteel hoe textiele toepassingen en gerecyclede materialen een bijdrage aan de duurzaamheid in de kerken kunnen geven.

Maar duurzaamheid is niet slechts in materiele toepassingen uit te drukken. Zeker zo belangrijk vindt de stichting het besef van de duurzame functie van het kerkgebouw als baken van hoop en vertrouwen in de kernen waar ze van oudsher gelegen zijn. Bij uitstek zijn zij de plaats voor ontmoeting en verdieping en juist die functie willen wij steeds duidelijker maken.

Nu de wereld om ons heen steeds als dreigender wordt ervaren en overheden omzien naar centrale locaties, die in tijden van nood en verwarring kunnen dienen als pleisterplaats voor het verlenen van onderdak en hulpuitgifte, zijn het juist van oudsher onze kerken die deze van oudsher centrale rol weer eenvoudig kunnen vervullen met inzet van de getrainde pc's.

De pc's spelen zo een sleutelrol, zij geven de kerken een nieuw leven door ze open te stellen voor de hele gemeenschap, te programmeren en beheren. Door hun inzet blijven de kerken levende monumenten, geworteld in de samenleving. Zij geven invulling aan onze slagzin:

“Verantwoordelijk beheer creëert gebouwen van hoop en inspiratie “